

теми «Довкілля». Кабінет «Довкілля» для 5-6 класів обладнується окремо (СШ 37, СШ 30 м. Полтави).

У кабінеті можна вести і різноманітну позашкільну роботу, в процесі якої учні поглиблюють і розширюють знання по довкіллю, складають фенологічні таблиці, проводять досліди і оформлюють їх результати. В кутку живої природи учні спостерігають і доглядають за рослинами і тваринами.

Науково обґрунтоване сполучення сучасних видів технічних засобів навчання, демонстрації дослідів і результатів спостережень над об'єктами природи удосконалює викладання і організацію самостійної роботи учнів [2].

Комплексне використання технічних засобів кабінету створює передумови для творчого підходу в навчанні, що обумовлює активне мислення в учнів. Викладачеві необхідно прагнути до того, щоб обладнання кабінету «довкілля» сприяло максимальному виконанню учбової програми з мінімальною затратою часу на підготовку і включення в учбовий процес різноманітних аудіовізуальних та інших засобів навчання.

Кабінет довкілля повинен сприяти вирішенню наступних завдань:

а) забезпечити навчальний процес необхідним обладнанням, що підвищує ефективність викладання;

б) широко використовувати технічні засоби навчання (особливо аудіовізуальні) на заняттях і в інших формах навчання;

в) забезпечити навчальним матеріалом лабораторний практикум та інші заняття в курсі довкілля;

г) забезпечити необхідним обладнанням різні види позашкільної і позакласної роботи по предмету.

Висновок. В основу характеристики обладнання кабінету довкілля покладена найбільш поширена його класифікація, запропонована академіком С.Г. Шаповаленко: 1) меблі (для робочих місць учнів; для робочого місця викладача; для зберігання навчального обладнання); 2) шкільні дошки (різноманітних конструкцій); 3) пристосування для демонстрації (навчального обладнання на уроках; екранних посібників); 4) технічні засоби: кінопроектор, діапроектор, графопроєктор (кодоскоп), телевізор, тренажер. Перераховане обладнання доступне кожній школі. Особливо доцільні кабінети довкілля в сільських малокомплектних школах.

Література

1. Ільченко О.Г. Методичні вказівки до організації кабінету довкілля. — Полтава, 2004 — 23 с.

2. Гуз К. Ж. Теоретичні та методичні основи формування в учнів цілісності знань про природу / К.Ж. Гуз . — Полтава: Довкілля-К, 2004. — 472 с.

ЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ ДІЛЯНКИ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ БІОЛОГІЇ

*В.І. Іщенко, Я.Г. Дебела
м. Полтава, Україна*

В шкільному курсі біології дуже важливо давати знання про практичне значення овочевих культур. Обов'язково повинен бути перелік всіх родин, відповідно до яких відносяться певні види. Слід зазначити, що для позакласної роботи в школі повинні бути наявні дослідні ділянки, де потрібно провести досить багато досліджень. В умовах фізичної праці школярі не лише загартовуються, але й навчаються. Тож в таких умовах, на прикладі представника родини Гарбузових – *Cucumis sativus* l можна дізнатися багато корисного і цікавого.

По-перше, значну роль в організації навчання на шкільній навчально-дослідній ділянці виконує вчитель. Він повинен прочитати учням техніку безпеки і обов'язково слідкувати за їх поведінкою. На уроках біології, вчитель завчасно розповідає про певний вид,

про його морфологічні та екологічні особливості, умови, де він вирощується. Можливо розповідає цікаві факти про відношення культури до температурного режиму, до зволоженості або ж вплив світла на розвиток культури, тощо.

Учні перед роботою на шкільній ділянці, особливу увагу повинні звернути на вивчення сортових ознак огірка посівного. Адже, сорт є одним з важливих засобів у підвищенні продуктивності сільськогосподарських культур. На другому етапі роботи слід звернути увагу на агротехніку вирощування культури. Тобто, які овочі є кращими попередниками для огірка, яким спосіб сівби кращий, яка система обробітку ґрунту найбільш доцільніша, які добрива краще вносити і коли[1].

На шкільній ділянці з учнями можливе проведення досліду по визначенні врожайності певної культури. Дослід проводиться разом з учителем на спостереження. Дані можна записувати до таблиці, порівнюючи їх з попередніми. Цей вид діяльності цікавий для дітей і корисний.

Доглядаючи за рослинами учні спостерігають за ростом культури, її розвитком. Особливу увагу приділяють боротьбі зі шкідниками: павутинний кліщ, паросткова муха та інші. За допомогою базових знань виявляють хвороби, властиві лише для огірка посівного – бактеріоз, фузаріозне в'янення, антракноз, аскохітоз та інші та знаходять методи боротьби з ними[2].

Загалом, на цьому прикладі зрозуміле значення роботи учнів на шкільній навчально-дослідній ділянці. Робота спрямована на:

- виявлення інтересу до живої природи;
- знання біологічних закономірностей;
- розуміння значення біологічного різноманіття і значення природи у житті людини;
- усвідомлення місця людини серед природи та її вплив на природне середовище;
- вміння бачити зв'язки між живими організмами, живою й неживою природою, діяльністю людини і природними процесами;
- уміння використовувати достовірні джерела біологічної інформації;

Отже, навчально-виховний процес спостерігається не лише на уроках біології, а й на шкільних ділянках.

Література

1. Андреев В. М. Практикум по овощеводству [Текст] : Учеб. пособ. для студ. с-х вузов по агроном.и економ. специальностям / В. М. Андреев, В. М. Марков. – М. : Колос, 1981. – 207 с. – (Учеб. и учеб. пособ. для высш. с-х учеб. завед.).
2. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання. – К., 1997.

ЗНАЧЕННЯ БУРЯКА СТОЛОВОГО ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

*В.І. Іщенко, А.С. Торовик
м. Полтава, Україна*

Буряк столовий – це трав'яниста дворічна рослина, коротко-опушена, частенько з темним, пурпурним відтінком. Корінець – коренеплід, ріповидний, товстий, забарвлений червоним кольором, але іноді зустрічається з білим і жовтим кольором. На перший рік життя дає розетку тупих, довгих, черешкових листків і коренеплід. Стебло наступного року гіллясте і пряме. Листя, які ростуть з стебла маленькі, чергові, довгастої або ланцетної форми. Квіточки невеликі, правильні. Плід – трійчасті клубочки. Цвіте буряк, починаючи з липня, і продовжує до вересня. Широко зустрічається на городах України і Росії та ін.

В лікарських цілях використовують листя, а також коренеплоди. Листя буряка більш забезпечені ніж коренеплоди вітаміном С (20-50 мг), а також фолієвою кислотою, а ось клітковиною бідніші.

Листя в основному застосовується в свіжому вигляді. Коренеплоди збирають, коли листя пожовтіє і висохне, приблизно починаючи в кінці серпня і до середини вересня. З